

L'APARICION de la lenga d'oc sègles 10 a 12

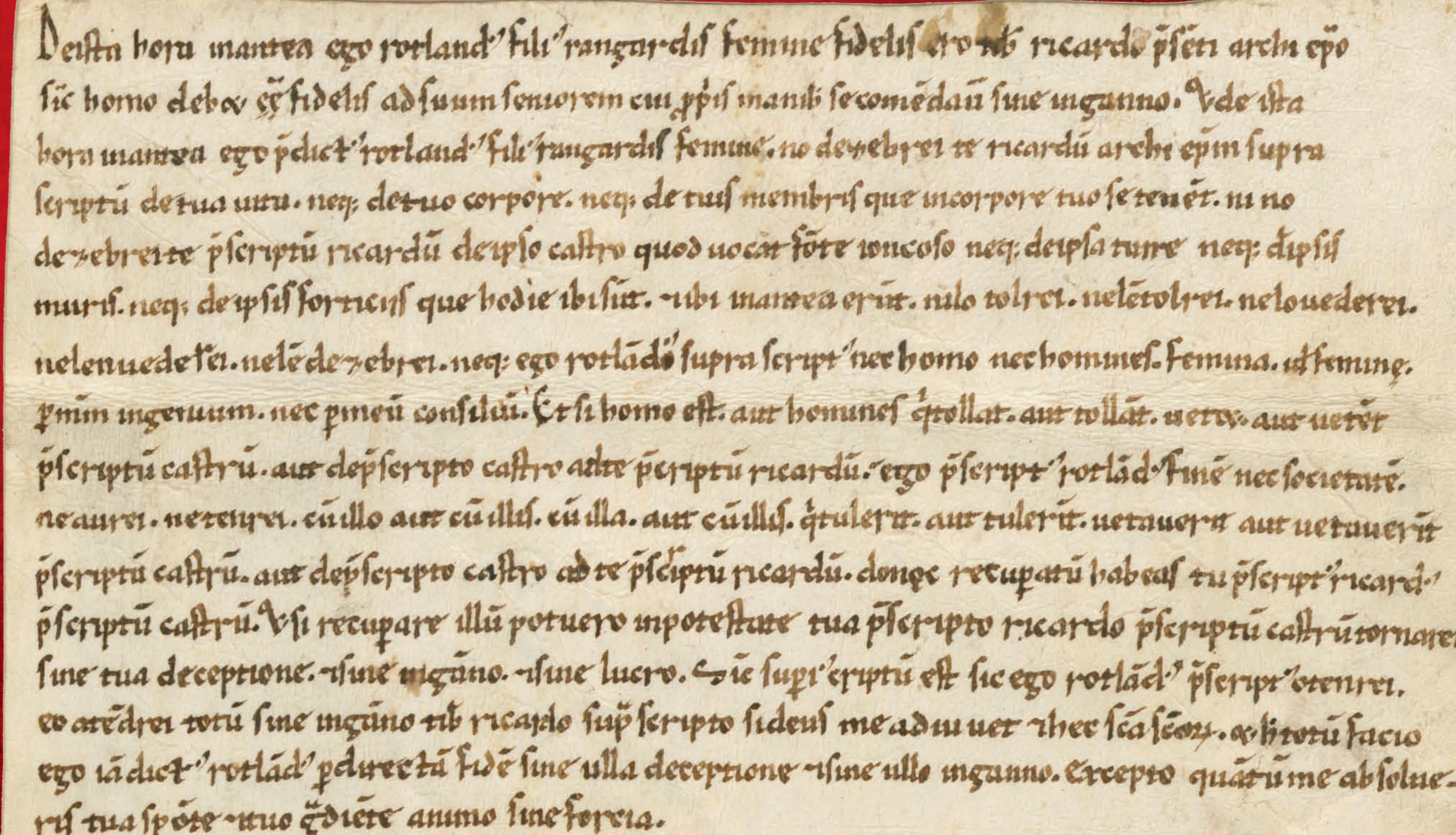
Se pòt pas datar amb precision l'aparicion d'una lenga, pas mai la lenga d'òc que la lenga d'oïl que venon d'una longa evolucion istorica.

A l'origina, dins l'Occident medieval, la lenga primiera es lo latin. A partir de quina data las lengas vernacularas concurrenciaron lo latin, que se trapava en situacion de monopoli ? En França del nòrd, cal esperar la fin del sègle 13 per trapar actes escrits en lenga vulgar. En contra, en païs d'Òc, l'introduccion de l'occitan se fa plan mai lèu, tre la fin del sègle 10. Pel francés, lo passatge del latin a la lenga vernaculara es subran e còp sec. L'occitan, el, penetra dapasset per unes mots, unes bocins de frasas, dins d'actes escrits en latin : se parla alavetz de « cartas farcidas ». Los juraments de fiselitat, prestats pels vassals a lor senhor sobreiran, fan part dels primiers tèxtes a inclure tèrmes occitans. Lo cartulari dels Trencavèls, vescomtes d'Albi, de Carcassona e de Besièrs, ne balha fòrça exemples (321) : la màger part son redigits en latin « farcit » e d'unes en occitan del tot al tot.

La fiselitat promesa se centra sul *castrum*, la plaça fòrta fisada pel senhor a son vassal. Dins aqueles actes escrits en latin, quines son los mots en occitan ? Mai que mai los verbs conjugats que marcan la volontat del vassal, son engatjament cap a son senhor. La promessa vira a l'entorn dels tèrmes : *no dezerei te* (de *decipere* en latin classic), *t'engaranai pas* ; *ni lo tolrei ne l'en tolrei* (de *tollere* en latin : prendre, traire per la fòrça), *ne lo vederei* (de *vetere* en latin : interdire). Lo complement d'aqueles verbs es siá lo pronom definit *lo* que remanda al *castrum*, siá l'indefinit *en* que remanda probable a una part del *castrum*. Aquesta fiselitat se fonda sus la

paraula balhada que cap d'engana capitariá pas d'anullar : atal lo mot *inganno* (tèrme a mièg-camin entre lo latin *ingenium* e l'occitan *engan*) es d'una importància primiera.

L'aparicion, dins aqueles actes, de tèrmes en occitan ven pas d'una desconneissença del latin. Pròva n'es la preséncia a l'encòp dins los juraments del mot latin e de sa version occitana. Aquesta ronçada de la lenga vernaculara se bota sul compte del caractèr oral del jurament.

Jurament de fiselitat prestat par Rotland, filh de Rangarda, a Ricard, arquevesque de Narbona, pel *castrum* de Fontjoncosa, s. d. [1106-1121]

(A. D. Aude, G 8)